

Urvalsprovet i juridik 2023

Förhandslitteratur till urvalsprovet

Dan Frände, Den finska straffrättens grundelement.

Petra Sund-Norrgård, Avtalsrätten i Finland. En introduktion.

Pia Letto-Vanamo, Inledning till rätten och rättsligt tänkande.

Anvisningar för urvalsprovet

Läs noggrant igenom alla anvisningar

Provet består av 5 uppgifter. Provet tar 4 timmar. Du kan fördela tiden på delarna och uppgifterna hur du vill. Du kan fritt förflytta dig mellan alla uppgifter under provets gång. Svare på alla uppgifter. Spara alltid dina svar innan du lämnar uppgiften. Ditt svar sparas automatiskt med cirka 30 sekunders intervall. Du kan dessutom spara ditt svar manuellt genom att klicka på "Spara ditt svar"-knappen.

Under provet får du öppna endast urvalsprovssystemet. Öppna inte andra program.

Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen.

I urvalsprovet kan det finnas material i pdf-format. Du får endast öppna materialet i webbläsaren. Det är tillåtet att ha fliken som öppnats i ett separat fönster invid frågorna. Det är tillåtet att använda webbläsarens sökfunktion (Ctrl+F eller Cmd+F). Sökfunktionen hittar inte nödvändigtvis all text, t.ex. sådan som är i bildformat.

Bedömningen av urvalsprovet

Det svenskspråkiga urvalsprovet i juridik omfattar fem (5) uppgifter, och du kan få 0-10 poäng per uppgift. Alla uppgifter baserar sig på förhandslitteraturen. Du kan få högst 50 poäng för urvalsprovet och för att kunna bli antagen måste du få minst hälften (25 poäng) av urvalsprovspoängen.

I provpoängsantagningen rangordnas sökande med samma poäng på basis av poängen för alla uppgifter i urvalsprovet, börjande från uppgift 1.

Om det efter att man tillämpat dessa kriterier finns flera sökande med samma poängtal på gränsen till antagning, antas samtliga sökande med samma poäng.

Provuppgifterna

Uppgift 1

Uppgiften är baserad på boken Dan Frände, Den finska straffrättens grundelement. Hela svarets maxlängd i tecken är 2 200 inklusive mellanslag. Frågan kan ge max 10 poäng.

Agaton hade länge planerat att låta sin förmögna och excentriska farbror Bengt förbättra en fattig släktings ekonomi och sociala status. Med Castor, en gammal bekant från fängelsevistelser, kom Agaton överens om följande: Agaton skulle tillgripa en liten bil av den typ som matutdelare ofta använder, parkera utanför Bengts stora förortsvilla och meddela per WhatsApp åt Castor när Bengt gav sig ut på sin kvällspromenad med hunden Mercedes. Hon var en liten hund hörande till rasen prazský krysarík och gillade att vara ute. Agaton visste i stort vilken väg de brukade ta under kvällspromenaden. Planen var att Castor skulle vänta i en skogsdunge och där skuffa omkull Bengt som var rätt till åren kommen. Castor skulle ta Bengts plånbok som han alltid hade med sig och som innehöll rejält med kontanter. Därtill skulle Castor lägga beslag på Bengts två värdefulla Rolexklockor. Dessa bar han alltid på sig; den ena klockan visade finsk tid och den andra kinesisk tid.

I mitten av maj 2023 satte de i gång. Agaton fick syn på en lämplig bil (årsmodell 2002) som stod på tomgång medan ägaren hämtade varor från en restaurang. Just när Agaton stod i beråd att rusa fram till bilen kom ägaren ut, hoppade in i bilen och åkte iväg. Agaton meddelade Castor om misslyckandet och om att de några timmar senare skulle ta bussen till förorten där Bengt och Mercedes bodde.

Väl framme i förorten gick Castor till skogsdungen för att vänta på sitt offer i det varma vädret. Agaton började gå mot Bengts villa men tog senare en olåst cykel som stod vid en busshållplats och cyklade den sista biten. Agaton måste inte vänta länge innan Bengt och Mercedes kom ut. Vid skogsdungen gjorde Castor som man överenskommit, dvs. skuffade omkull Bengt. Medan han tog plånboken och klockorna av den uppskrämda och omtumlade Bengt skällde Mercedes gällt och gjorde utfall mot Castor. Denne blev irriterad på hunden och riktade en spark mot henne. Sparken missade hunden men träffade den liggande Bengt i huvudet med påföljd att han fick en lätt hjärnskakning och ett stort blåmärke i pannan samt näsblod. Djupt uppskakade tog de sig hem och Bengt ringde polisen.

Agaton cyklade tillbaka till den överenskomna mötesplatsen och efter ett tag kom Castor med pengarna och klockorna. Cykeln och Bengts på kontanter länsade plånbok lämnades kvar på en hållplats. Redan samma kväll delade de pengarna och klockorna jämnt mellan sig. Följande dag tog de några öl tillsammans med gamla bekanta. Vid midnatt började en i sällskapet vitt och brett berätta om sina framgångar under underofficersutbildningen. Agaton som hade befriats från värnplikten på grund av flera narkotikadomar surnade till över skrytet. Agaton steg upp, kallade personen för krigshetsare, neo-fascist och nazipelle, betalade för sig och lämnade baren.

Ge en rättsligt motiverad bedömning av omständigheterna i fallet och ta ställning till vilka brott Agaton och Castor har begått?

Uppgift 1, bedömningsgrunder

Hänvisningarna nedan till Dan Frände, Den finska straffrättens grundelement (2023).

Rättsfallet förutsätter att ställning tas till den straffrättsliga betydelsen av Agatons och Castors överenskommelse gällande Bengt. Det föreligger samförstånd om vad som skulle göras, varför de bägge har ställningen som medgärningsmän. Det betyder att de i egenskap av gärningsmän svarar för de uppsåtliga brott som begåtts och som omfattas av samförståndet. Det krävs inte att varje medgärningsman utfört allt som hör till brottet ifråga. (s. 67)

En diskussion om Agaton eventuellt har gjort sig skyldig till straffbart försök till bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel har beaktats i poängbedömningen (s. 38). Utgångspunkten är att Agaton inte har gjort sig skyldig till nämnda brott. Han har inte börjat begå brottet, dvs. någon verkställighetshandling föreligger inte (s. 51). Även svar vari argumenterats för att Agaton ska anses ha börjat begå brottet och åstadkommit fara för brottets fullbordan har beaktats i poängbedömningen. Det förutsattes dock att det svaret innehåll ett påpekade om att det var en tillfällig omständighet att faran var utesluten på grund av att bilen åkte sin väg.

Agaton tog utan tillägnandeavsikt i bruk en cykel, något som konstituerar olovligt brukande, och då närmast den lindriga formen. (s. 39) Något ansvar för användningen av cykeln har Castor inte; gärningen ingick inte i samförståndet.

När Castor skuffade omkull Bengt använde han våld på person och kunde därför tillägna sig offrets två klockor samt ta hans plånbok. Detta konstituerar rån. För rånet svarar också Agaton eftersom handlingen omfattades av samförståndet. (s. 12) Poäng har getts för en diskussion om gärningen utgör grovt rån på den grund att Castor handlat rått och grymt mot Bengt. Andra kvalificeringsgrunder är uteslutna. (s. 14-15)

Strafflagen innehåller en begränsning av ansvaret för de situationer att våldet eller våldshotet eller omständigheterna i övrigt är att bedöma som ringa. Om så är fallet ska gärningspersonen dömas för de brott som ingår i handlingen, främst (lindrig) misshandel och stöld. (s. 14) En diskussion om denna möjlighet har beaktats i poängbedömningen.

Castors spark mot hunden träffade Bengt och gav honom en kroppsskada. Det kan anses att träffen skedde av oaktsamhet varvid ansvar för vållande av kroppsskada aktualiseras. (s. 11) Om kroppsskadan anses ringa föreligger inget vållande av kroppsskada. Lindring hjärnskakning, ett stort blåmärke och näsblod kan knappast anses som en ringa kroppsskada. En diskussion om Castor kunde ha haft uppsåt att också träffa Bengt med sparken har beaktats vid poängbedömningen. Om uppsåt anses föreligga rör det sig om misshandel, dock knappast lindring misshandel. (10-11)

När Agaton kallade mannen med underofficersutbildning för krigshetsare, neo-facist och nazipelle aktualiseras ärekränkning. Genom sin handling förnedrade Agaton mannen. (s. 30) För straffansvar för ärekränkning krävs ytterligare att gärningen tydligt överskred det som anses försvarligt. För att försvarligheten alls ska prövas måste uttalandet handla om en fråga som är av vikt från allmän synpunkt. (s. 31) Inget talar dock för att Agatons skällsord skulle vara godtagbara.

Uppgift 2

Uppgiften är baserad på boken Petra Sund-Norrgård, Avtalsrätten i Finland. En introduktion. Hela svarets maxlängd i tecken är 2 200 inklusive mellanslag. Frågan kan ge max 10 poäng.

MaskinSnillet Ab i Helsingfors och FuturePlastic Ab i Vasa ingick ett köpeavtal för ett år sedan genom vilket MaskinSnillet Ab (härefter "Säljaren") till FuturePlastic Ab (härefter "Köparen") sålde en maskin som ska användas i tillverkningen av en viss sorts tunna, biologiskt nedbrytbara, plastpåsar för livsmedelsindustrin. Säljaren är specialiserad på att tillverka denna typ av maskiner och affärerna går väldigt bra; det finns en stor efterfrågan runtom i Europa, och även i USA finns ett visst intresse.

Det skriftliga köpeavtal som Säljaren och Köparen ingick är kortfattat; där finns information om parterna, köpeobjektet (dvs. maskinen) inklusive tekniska specifikationer, priset, samt tidpunkten för när maskinen ska vara klar för att kunna hämtas av Köparen. Enligt avtalet skulle maskinen vara klar för avhämtning från Säljarens fabriksområde i Helsingfors på måndagen den 20 februari 2023 kl. 12.00. Köparen skickade då iväg "allt-i-allon" Arnold i en för uppdraget hyrd skåpbil till Helsingfors för att hämta den. Arnold kom fram i god tid. Då han vid informationsdisken inne i servicebyggnaden meddelade att han anlät, ombads han vänta en stund på parkeringen utanför. Det tog rätt länge innan en – lätt stressad – representant för Säljaren kunde informera honom om att maskinen tyvärr inte var klar. Arnold tyckte förstås att detta var väldigt märkligt. Han ringde genast till Putte som är den av cheferna hos Köparen som ansvarar för maskinköpet och som även hade hyrt skåpbilen. Putte blev lika förvånad, eftersom han hade pratat med Säljarens fabrikschef Tom veckan innan. Tom hade sagt att allt såg bra ut och att tidtabellen håller. Även om Köparen aldrig köpt något av Säljaren förut så litade Putte så klart på informationen, men tyvärr fick Arnold köra tillbaka den tomma skåpbilen till Vasa.

Putte tog flera gånger kontakt med Tom efter denna händelse, och Tom lovade varje gång att maskinen "helt strax är klar". Kalle, som är Puttes bror Lasses kompis, jobbar på fabriksgolvet hos Säljaren. Han hade sagt till Lasse att det redan länge varit väldigt stressigt på jobbet, eftersom Tom är så ivrig och hela tiden tar emot för många nya beställningar. Trots den stora arbetsmängden har inga nyrekryteringar gjorts, vilket har lett till en trött personal och olika förseningar som kunder har klagat på. Då fabriksarbetarna har försökt diskutera problemen har Tom sagt till dem att "jobba snabbare och vara glada för att det finns jobb"... Putte blev arg då han hörde detta av Lasse. I början trodde Putte ändå på Toms löften och förlängde också hyresavtalet för den lagerlokal som det var tänkt att maskinen skulle förvaras och testköras i innan den skulle flyttas över till Köparens fabrik för att tas i bruk. Nu är det ändå ett bra tag sedan Putte och hans kollegor insåg att det nog inte kommer någon maskin och Putte har lyckats avsluta hyresavtalet.

Då dröjsmålet hade varat i åtta veckor, dvs. på tisdagen den 18 april, tog Putte kontakt med Justina som är jurist. Justina konstaterade ganska omgående att det enligt hennes bedömning är fråga om ett väsentligt avtalsbrott från Säljarens sida. Hon rekommenderade att Säljaren ska informeras om att köpet kommer att hävas efter en tilläggstid på tre veckor. Putte gjorde som Justina sa: han sände i väg hävningsmeddelandet med e-post på onsdagen den 19 april. Av meddelandet framgick att avtalet hävs ifall maskinen inte är klar för avhämtning senast på torsdagen den 11 maj kl. 12.00. Tilläggstiden gick, ingen maskin blev klar, och avtalet är nu alltså hävt.

Nu har Putte, utan hjälp av Justina, också krävt ersättning av Säljaren på basis av avtalsbrottet. När han med hjälp av sin assistent gick igenom ärendet blev det klart att förlusterna består av följande poster: kostnaden för den hyrda skåpbilen som skulle användas för transporten av maskinen till Vasa; kostnaden för att hyra lagerutrymmet där maskinen skulle förvaras och testköras innan den togs i bruk; den uteblivna vinsten till följd av att Köparen inte utan maskinen kunnat tillverka och i tid leverera de 300 000 plastpåsar som beställts av MammaMat Ab. Putte har givetvis inkluderat uträkningar, kvitton och andra bevis i sitt krav till Säljaren och i sig bestrids inte summorna i svaret som undertecknats av Säljarens VD Lisen och av Tom. Men av svaret framgår följande: Det är inte Säljarens fel att det gick så här tokigt! Säljaren har gjort sitt bästa. Den främsta orsaken till dröjsmålet är att Säljaren haft för mycket jobb. Dessutom har Säljaren haft problem med en underleverantör: Maskinen har inte blivit

klar i tid delvis för att den utomstående hjälp som anlitas för leverans av vissa delar till maskinen av någon orsak har varit försenad. Det är därtill helt absurt att Köparen kräver ersättning för utebliven vinst: En sådan typ av abstrakt förlust kan inte krävas av en avtalspart.

Efter att Putte mottagit Säljarens svar kontaktade han Justina för att få lite råd. Justina är dock just nu på semesterresa i Italien och rekommenderade Putte att ta kontakt med dig för att få snabbare hjälp. Hjälp nu Putte genom att svara på punkterna a–e i angiven ordning. Anteckna även punktens bokstav i början av ditt svar:

- a. Kan du inleda med att redogöra för skadeståndsansvaret enligt köplagen så att Putte förstår? Putte vet att den principiella utgångspunkten vid avtalsbrott är att man har rätt till fullt skadestånd för sina förluster. Men han vet ingenting om de typer av förluster som kan ersättas enligt köplagen, eller om ansvarsgrunderna och bevisbördans fördelning för dem. Allt detta måste du nu förklara för Putte. (5 p)
- b. Kan Köparen enligt din uppfattning få ersättning för kostnaden för den hyrda skåpbilen som skulle användas för transporten av maskinen till Vasa? Svara med "Ja" eller "Nej" och motivera därefter kort. (1 p)
- c. Kan Köparen enligt din uppfattning få ersättning för kostnaden för att hyra lagerutrymmet där maskinen skulle förvaras och testköras innan den togs i bruk? Svara med "Ja" eller "Nej" och motivera därefter kort. (1 p)
- d. Kan Köparen enligt din uppfattning få ersättning för den uteblivna vinsten till följd av att Köparen inte kunnat tillverka och leverera de 300 000 plastpåsar som beställts av MammamMat Ab? Svara med "Ja" eller "Nej" och motivera därefter kort. (1 p)
- e. Putte minns att Justina berättat att ersättningsfrågorna vid avtalsbrott blir så mycket enklare om det i köpeavtalet finns en avtalsvitesklausul. Putte har nu börjat fundera på om Köparen borde börja kräva att en sådan klausul skrivs in i kommande köpeavtal. Innan han bestämmer sig vill han att du kort förklarar vad en avtalsvitesklausul egentligen är, och varför ersättningsfrågorna skulle vara enklare om det fanns en sådan i köpeavtalet? Ta sist också ställning till om man faktiskt får ta in en avtalsvitesklausul i köpeavtal av den typ som uppgiften handlar om; det står ju inget i köplagen om att avtalsviten är tillåtna? (2 p)

Uppgift 2, bedömningsgrunder

Svaren på de ställda frågorna hittas i Petra Sund-Norrgård, Avtalsrätten i Finland. En introduktion (2023), s. 4, 24, 61, 93–95.

- a. Köplagen skiljer mellan direkta och indirekta förluster. Kontrollansvar gäller för direkta förluster. Säljaren kan undgå ansvar för dem endast genom att visa att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet och vars följder han inte skäligen kunde ha

undvikit eller övervunnit. (Man måste inte ange hela "hinderbeskrivningen" ordagrant). Säljaren har bevisbördan för att ett sådant prestationshinder finns. Säljaren kan inte undgå ansvar med hänvisning till att förseningen beror på anlita utomstående hjälp: för detta måste visas att den som säljaren har anlita har råkat ut för ett motsvarande hinder. För att säljaren ska bli ansvarig (även) för indirekta förluster krävs vårdslöshet (culpa). I köplagen har inte slagits fast hur bevisbördan fördelas här. Säljaren har inte ålagts ett presumtionsansvar, men inte heller ska köparen kategoriskt belastas: Domstolen avgör bevisbördans fördelning och tar ställning till vad som ska anses utgöra tillräcklig bevisning. Det är inte möjligt att på ett entydigt sätt dra en gräns mellan direkta och indirekta förluster. En förteckning finns i köplagen över indirekta förluster; bl.a. utebliven vinst till följd av att avtal med tredje man har fallit bort eller inte har blivit riktigt uppfyllt nämns. Förluster som inte specificeras i lagen är direkta förluster, såsom transport- och lagerutgifter som blivit onödiga på grund av dröjsmålet. (Någon slags diskussion om/särskiljning mellan direkta och indirekta förluster krävs) (5 p)

- b. Ja. Säljaren har inte visat att ett sådant prestationshinder finns som krävs för att bli fri från ansvar för denna direkta förlust. (1 p)
- c. Ja. Säljaren har inte visat att ett sådant prestationshinder finns som krävs för att bli fri från ansvar för denna direkta förlust. (1 p)
- d. Ja. Fakta i fallet, såsom att förseningen beror på att man tagit på sig för mycket jobb, visar att säljaren varit vårdslös. Säljaren blir ansvarig även för denna indirekta förlust. (1 p)
- e. Avtalsvitet är en på förhand överenskommen ersättning som ska utgå vid avtalsbrott. En part måste då t.ex. inte bevisa omfattningen av skadan; avtalsbrottet räcker som grund för att vitet ska utgå. Köplagen är dispositiv, varför parterna får avtala om avtalsviten i denna typ av köp. (2 p)

Uppgift 3

Uppgiften är baserad på boken Pia Letto-Vanamo, Inledning till rätten och rättsligt tänkande. Hela svarets maxlängd i tecken är 2 200 inklusive mellanslag. Frågan kan ge max 10 poäng.

Frågan är en definitionsfråga.

Definiera vad som avses med begreppen och uttrycken nedan. Svara på punkterna a–e i angiven ordning och anteckna även punktens bokstav i början av ditt svar.

- a) Justitiekansler (2 p.)
- b) Den skandinaviska realismen (2 p.)
- c) Den semantiska tolkningen (2 p.)
- d) Insolvensrätt (2 p.)
- e) Ratio decidendi (2 p.)

Uppgift 3, bedömningsgrunder

Hänvisningarna nedan till Pia Letto-Vanamo, Inledning till rätten och rättsligt tänkande (2023).

- a) Justitiekanslern i statsrådet är en av de två högsta laglighetsövervakarna. Justitiekanslern rapporterar både till parlamentet och regeringen. Justitiekanslern övervakar lagligheten i regeringens och ministeriernas samt republikens presidents ämbetsåtgärder. Justitiekanslern övervakar också att domstolarna, myndigheterna och tjänstemännen samt andra som ålagts ett offentligt uppdrag följer lagen och fullgör sina plikter. Med tanke på tillgången till rätten är det väsentligt att individerna har möjlighet att klaga hos justitiekanslern över de ovannämndas åtgärder eller försummelser. (s. 28 och 97)
- b) Inom rättsvetenskapen från och med 1920-talet var den skandinaviska realismen, som haft inflytande i Sverige och Danmark, inte längre intresserad av rättsliga begrepp och av konklusioner på basis av begrepp, utan av domstolarnas empiriska beslutsförfarande och de reella överväganden som användes där. (s. 85)
- c) Vid tolkning av rättskällor har semantiska, dvs. språkliga tolkningar, med andra ord argument som är knutna till lagens ordalydelse, ansetts tillåtna för domare. (s. 56)
- d) Termen insolvensrätt används i vid och snäv betydelse om det rättsområde som omfattar de verkställighetsförfaranden som riktas mot gäldenärer. I snäv bemärkelse avser insolvensrätten generalexekution, dvs. förfaranden, som gäller gäldenärens alla tillgångar och skulder, dvs. konkurs, skuldsanering för privatpersoner och företags-sanering. I vid bemärkelse omfattar insolvensrätten också speciallexekution, dvs. utsökning. (s. 79-80)
- e) Med ratio decidendi avses i common law-systemet rättsfallets avgörande moment eller den princip som fastställts i fallet. (s. 66)

Uppgift 4

Uppgiften är baserad på boken Petra Sund-Norrgård, Avtalsrätten i Finland. En introduktion. Hela svarets maxlängd i tecken är 2 200 inklusive mellanslag. Frågan kan ge max 10 poäng.

Lilian, 15 år gammal, har fått ett sommarjobb på den närliggande livsmedelsbutiken. Hon bor hos sina föräldrar tillsammans med sin yngre bror Simon. Lilian har planer på att använda sin lön för att köpa en ny bärbar dator för 1 200 euro.

Simon, 9 år gammal, hjälper sin mormor med garagestädning efter skolan och får som belöning 10 euro för att köpa matvaror, inklusive bröd, mjölk och mandariner. Simon hittar också en

euro på gatan. När han besöker livsmedelsbutiken där Lilian jobbar, blir han frestad av godishyllan och vill köpa salta lakritspastiller trots att han har godisdag på lördagar.

Lilians bästis Emma, 15 år gammal, får en idé om att hon och Lilian skulle kunna ta vänskapstatueringar. Vid tatuering dekoreras huden genom att måla med färgämnen som sticks in i hudens nedersta skikt med en nål. Tatuering definieras som en konsumenttjänst. Tatueringar rekommenderas inte för personer under 18 år av Social- och hälsovårdsministeriet men det finns inga speciella lagar som direkt skulle hindra minderåriga från att skaffa en tatuering. Lilian säger till Emma att hon måste fundera på saken. Lilians och Simons pappa Staffan som är läkare kommer hem från jobbet. Då familjen äter middag tillsammans frågar Lilian honom vad han tycker om tatueringar.

Staffan svarar: "*Största delen av problemen med tatueringar kan vara ganska svåra att förutse. Problemen kan uppstå när som helst under en persons livstid. De vanligaste problemen med tatueringar är allergiska reaktioner orsakade av olika färgämnen. Det finns forskning om att vissa tatueringsfärger bryts ner i kroppen med tiden eller samlar sig i lymfkörtlarna.*"

"- Finns det några andra hälsorisker?", frågar Lilian.

"- Ja, javisst! Om det finns brister i hygien kan i värsta fall nåltatuering medföra risk för infektioner som smittar via blodet.", fortsätter Staffan.

Det står på tatueringstudions webbsida att åldersgränsen för tatueringar är 18 år. Trots allt lyckas Emma boka en tid hos en dyr tatueringskonstnär och betala en förskottsavgift på 850 euro. Ingen kontrollerar Emmas ålder då hon betalar avgiften med kontanter. Emma har inte frågat något tillstånd från sina föräldrar. Pengarna har hon fått i födelsedagspresent av släkten. Då Emma och Lilian träffas, berättar Lilian att hon inte vill ta någon tatuering. Emma börjar också ångra sig.

Lilians och Simons mamma Elsa har länge drömt om att äga en fin cykel med många växlar. Hon beställer en cykel på 800 euro från en nätbutik. Enligt leveransvillkoren ingår ett **bindande avtal när säljaren bekräftar köpet och skickar en slutgiltig orderbekräftelse med kvitto**. Detta sker och pengarna dras från Elsas konto. Snart märker hon att en ännu snyggare cykel finns i den fysiska butiken nära hemmet. Elsa ångrar köpet.

Pappa Staffan har gett sin kompis Sture en skriftlig fullmakt att sälja sin motorcykel åt Stures arbetskamrat Edvin. I fullmakten sägs följande: "*Jag, Staffan, befullmäktigar härmed Sture att till Edvin sälja min Harley-Davidson, årsmodell 1995, registernummer HEJ-333*". Det står ingenting om priset i fullmakten, men Staffan har sagt åt Sture att han inte kan acceptera ett pris som understiger 7 000 euro.

Pappa Staffan har också börjat fundera på om han har rätt att ingå olika avtal för den privata läkarstationen där han jobbar. Det skulle göra allt snabbare och smidigare. Han har förstått att han har någon slags fullmakt till följd av att han jobbar där.

Svara på punkterna a–g i angiven ordning och anteckna även punktens bokstav i början av ditt svar. Svara först med "**Ja**" eller "**Nej**", och **motivera därefter ditt svar** samt **ange tillämplig lag**. För att få fulla poäng måste alla dessa tre element ingå i svaret. (*För fulla poäng krävs däremot inte att du vet numret på paragrafen*).

- a) Kan Lilian själv ingå ett arbetsavtal? (1p)
- b) Kan Lilian köpa det som hon önskar sig för pengarna som hon själv tjänat ihop? (1p)
- c) Kan Simon köpa det som han önskar sig från matbutiken? (1p)
- d) Kan Emma komma ur köpet av tatueringstjänst? (1p)
- e) Kan Elsa komma ur köpet av cykel? (1p)
- f) Finns det en risk att avtalet med Edvin blir bindande för Staffan ifall Sture säljer hans motorcykel för 6 000 euro? (2p)
- g) Kan Staffan, i och med att han är anställd som läkare, t.ex. skriva under avtal för att hyra de nya utrymmen som skulle behövas för läkarstationens verksamhet? Du behöver i ditt svar förklara för Staffan vilken sorts fullmakt en anställd överlag har, samt vilka sorts avtal som normalt kan ingås på basis av denna typ av fullmakt. Kom ihåg att också här, precis som i övriga delfrågor, ange tillämplig lag. (3p)

Uppgift 4, bedömningsgrunder

Hänvisningarna nedan till Petra Sund-Norrgård, Avtalsrätten i Finland. En introduktion (2023).

- a) JA, en 15-åring kan själv ingå ett arbetsavtal enligt [3 § i] lag om unga arbetstagare. (s. 52) (1 p)
- b) JA, Lilian som är omyndig får råda över sin egen inkomst från eget arbete enligt [25 § i] lag om förmyndarverksamhet. (s. 52) (1 p)
- c) JA, en omyndig person får ingå sedvanliga avtal av mindre betydelse, som att köpa varor från en matbutik enligt [24 § i] lag om förmyndarverksamhet. (s. 52) (1 p)
- d) JA, Emma som är omyndig får inte sluta avtal för egen del. Hon behöver samtycke från sina föräldrar enligt [26 § i] lag om förmyndarverksamhet. Enligt samma lag kan en omyndig person ingå sedvanliga avtal av mindre betydelse. En förskottsavgift på 850 euro för en tatueringstjänst kan inte betraktas som ett sedvanligt avtal av mindre betydelse. (s. 52) (1 p)
- e) JA, Elsa har rätt att returnera cykeln enligt konsumentskyddslagen [6:14], som ger konsumenter 14 dagars ångerrätt vid distansköp. Denna tvingade lagstiftning till skydd för svagare part vinner över avtalet och ger Elsa rätt till ångerrätt även om avtalet säger något annat. (s. 4–5, 28–29) (1 p)
- f) JA, Stures **behörighet** består i rätten att till Edvin sälja motorcykeln. [Staffan skulle därför inte bli bunden av ett avtal som Sture ingår om att till Edvin sälja hans bil.] Risker finns dock att det avtal som nu ingåtts genom att Sture överskridit sin **befogenhet**, binder Staffan: lösningen är beroende av om Edvin var i god tro eller inte, dvs. visste Edvin eller borde han ha vetat att priset var minst 7000 euro? Regler om fullmakt finns i lag om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (AvtL) (s. 39–41) (2 p)
- g) NEJ, han kan sannolikt inte ingå hyresavtalet på basis av en **ställningsfullmakt**. Den ger rätt att ingå ofta förekommande rättshandlingar med ett ganska lågt ekonomiskt värde. Avtal som avviker från det normala kan vanligtvis inte ingås på basis av endast en sådan. Praxis inom branschen har betydelse här. Regler om

fullmakt finns i lag om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (AvtL) (s. 41–42) (3 p)

Uppgift 5

Uppgift 5 är baserad på boken Dan Frände, Den finska straffrättens grundelement.

Frågan är en flervalfråga.

Uppgiften har 10 deluppgifter, och varje deluppgift har tre svarsalternativ. Endast ett svarsalternativ är rätt. Du kan välja endast ett svarsalternativ eller så väljer du alternativet "Jag svarar inte på frågan".

Varje rätt svar ger +1 poäng, en obesvarad fråga ger 0 poäng och fel svar ger -1 poäng.

Du kan få högst 10 poäng och minst 0 poäng i uppgift 5.

I modellsvaret nedan är de rätta svarsalternativen utmärkta med **fetstil**

- 1) Vilken är den rätta stränghetsordningen för de allmänna huvudstraffen, med början från den lindrigaste straffarten?
 - Ordningsbot, böter, samhällstjänst, övervakningsstraff, villkorligt fängelse och ovillkorligt fängelse.
 - **Ordningsbot, böter, villkorligt fängelse, samhällstjänst, övervakningsstraff och ovillkorligt fängelse.**
 - Ordningsbot, böter, samhällstjänst, villkorligt fängelse, övervakningsstraff, och ovillkorligt fängelse.

- 2) Vad betyder blancostraffbestämmelser?
 - **Själva brottsbeskrivningen hittas inte i strafflagen utan i den övriga lagstiftningen.**
 - Brottsbeskrivningen hittas i strafflagen men utan rubrik och straffskala.
 - Strafflagens stadganden som gäller ursäktande grunder.

- 3) Vad är minimistraffhotet i strafflagen för dråp?
 - **Fängelse i minst åtta år.**
 - Böter.
 - Fängelse på livstid.

- 4) Hur straffas anstiftaren för brottet?
 - Anstiftaren straffas enligt en lindrigare straffskala än gärningspersonen.

- **Anstiftaren straffas som om hen själv varit gärningsperson. Samma bestämmelse som tillämpas på gärningspersonen blir tillämplig också på anstiftaren.**

- Anstiftaren straffas enligt en strängare straffskala än gärningspersonen.

5) Vilken av nämnda bötestyper kan förvandlas till fängelse?

- Ordningsbot.
- **Dagsböter.**
- Samfundsbot.

6) Hur långt fängelsestraff kan förklaras villkorligt?

- **Endast ett fängelsestraff som uppgår till högst två år kan förklaras villkorligt.**
- Ett fängelsestraff på minst ett år och högst tre år kan förklaras villkorligt.
- Endast ett fängelsestraff som uppgår till högst åtta månader kan förklaras villkorligt.

7) Hur behandlas ett självförvållat rus vid bedömningen av tillräkneligheten?

- Ett självförvållat rus är den vanligaste orsaken till otillräknelighet.
- Ett självförvållat rus skall aldrig beaktas vid bedömningen av tillräkneligheten.
- **Ett självförvållat rus skall inte beaktas vid bedömningen av tillräkneligheten, om det inte finns särskilt vägande skäl för det.**

8) I stället för vilket straff döms samhällstjänst?

- I stället för ett villkorligt fängelsestraff, på högst åtta månader.
- **I stället för ett ovillkorligt fängelsestraff, på högst åtta månader.**
- Samhällstjänst döms inte i stället för något annat straff. Samhällstjänst kan dömas på högst åtta månader.

9) Vilka är de tre uppsåtstyper i fråga om brott som kräver en straffrättsligt relevant följd?

- Säkerhetsuppsåt, sannolikhetsuppsåt och förbudsuppsåt.
- Sannolikhetsuppsåt, medveten oaktsamhet och omedveten oaktsamhet.
- **Avsiktsuppsåt, säkerhetsuppsåt och sannolikhetsuppsåt.**

10) Vid vilken av nämnda brottstyper är försök straffbart?

- Lindrig misshandel.
- **Snatteri.**

- Lindrigt bedrägeri.